

Katarzyna Ziola-Zemczak

KLASY

1-4

LICEUM

OPRACOWANIE SKĄPIEC

Molier

SZKOŁA TWÓRCZEGO
CZYTANIA

- ✓ inspiruje
- ✓ poszerza horyzonty
- ✓ porządkuje i utrwala wiedzę

Katarzyna Ziola-Zemczak

OPRACOWANIE
SKĄPIEC

Molier

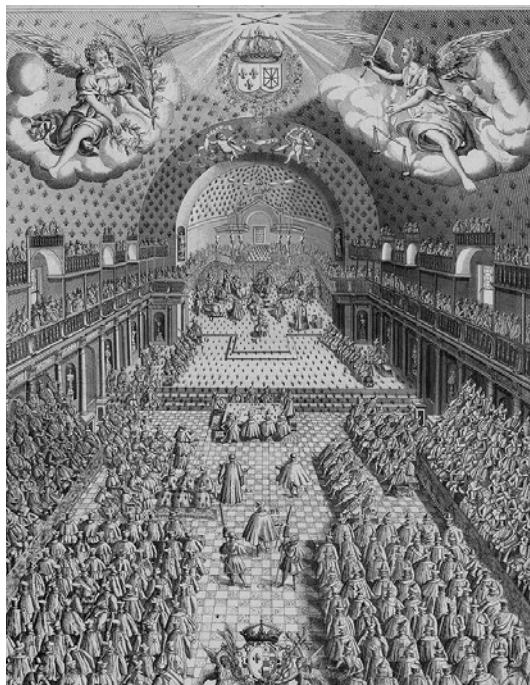

Przed lekturą

W tym krótkim rozdziale znajdziesz informacje i wskazówki, które ułatwią ci interpretację lektury, a być może zachęcą też do samodzielnego odkrywania jej walorów.

1. Przypomnij sobie wiadomości o antycznym dramacie oraz o średniowiecznych i renesansowych utworach tego typu. Moliere był jednym z reformatorów teatru, nazywany jest ojcem nowoczesnej komedii. Przed nim tragedia i komedia były silnie spolaryzowane. Ta pierwsza dotyczyła trudnych i podniosłych tematów, przedstawiała często heroiczną walkę bohatera, druga natomiast była powierzchowna i posługiwała się mało wysublimowanym komizmem. Jak pisze Tadeusz Boy-Żeleński: „Pomiędzy tymi dwoma biegunami było miejsce na całą prawdziwą «komedię ludzką» – i Moliere to miejsce zapełni. (...) W tragedii klasycznej namiętności ludzkie ujęte w sposób sprzyjający temu, aby wedle słynnej formuły budzić w nas «współczucie i grozę». Do tego celu służyły wielkość i odległość przedmiotu; w tym celu poeta starannie oczyszczał swoim bohaterom grunt, żeby w pogoni za wielkością nie potknęli się o nic małego. Wrażenie natomiast, jakie też same namiętności będą na nas wywierać w ramach codziennego życia, jest bardziej

W 1658 r. na deskach teatru mieszczącego się w Hôtel du Petit-Bourbon wystąpiła trupa Moliere.

skomplikowane. Człowiek opanowany namiętnością, może działać na nas tragicznie, skoro widzimy w nim obraz bezwolnej ofiary miażdżonej jakąś potężną, niewidzialną siłą; z drugiej strony, komicznie jako pewne zautomatyzowanie ludzkiej istoty: skomplikowana gra ludzkich uczuć zmienia się tu – jak u pajaca służącego za zabawkę dzieciom – w prosty system nitek, który jak gdyby poruszone niewidoczną ręką, wykonują wciąż te same gesty” (opracowano na podstawie: Tadeusz Boy-Żeleński, *Moliere*, Państwowy Instytut Wydawniczy).

2. Poczytaj o XVII-wiecznych obyczajach szlacheckich, aby zrozumieć tło przedstawionych wydarzeń. To dość istotny kontekst, zwłaszcza że znacząco różniły się one od dzisiejszych. Ludzie, którzy byli bogaci, wywodzili się z możnych rodów i dziedziczyli swoje majątki po przodkach. Inni parali się lichwą. Ówczesny świat niejako „stał pożyczką”. Dzieci były całkowicie uzależnione od rodziców, zarówno od strony finansowej, ponieważ nawet w dorosłym wieku ich jedyną szansą na samodzielność było przejęcie dóbr po śmierci opiekunów, jak i w kwestii planowania przyszłości – to rodzice decydowali o tym, z kim się zwiąże ich dziecko. Nierzadko małżeństwa były swego rodzaju kontraktami (przypomnij sobie np. *Pamiętniki Jana Chryzostoma Paska*). W szczególnie tragicznym położeniu były córki.

3. Zapoznaj się z najważniejszymi informacjami o Moliere. To bardzo ciekawa postać, człowiek wyprzedzający swą epokę nie tylko w kwestiach artystycznych, ale i mentalnych. Długo nie było naśladowców jego twórczości – współcześni nie umieli dostrzec nowatorstwa jego dzieł (w tym umiejętności łączenia komizmu z tragizmem) i często nie rozumieli jego przekazu. Mało tego – jego utwory wywołały niejednen skandal!

4. Obejrzyj film *Skąpiec* z Louistem de Funèsem w roli głównej, a potem skonfrontuj go z oryginałem. Spróbuj odpowiedzieć na pytanie, czy zgadzasz się ze stwierdzeniem krytyków, że „W *Skąpcu* nie ma całego Moliera, lecz cały *Skąpiec* jest w filmie Louisa de Funèsa” (cyt. za [https://pl.wikipedia.org/wiki/Sk%C4%85piec_\(film\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Sk%C4%85piec_(film)))? A może skusisz się jeszcze na polską wersję z legendarnym Zbigniewem Zapasiewiczem jako Harpagonem? Reżyserem tego spektaklu Teatru Telewizji z 1992 r. jest Jan Bratkowski. Warte wspomnienia jest także słuchowisko radiowe z 1977 r. – *Dramat w Teatrze Wyobraźni: Skąpiec* według komedii Moliera w reżyserii Gustawa Holoubka, który wystąpił też w roli tytułowej. Jak widzisz, do wyboru masz wiele różnych realizacji, ponieważ to jedna z najchętniej grywanych sztuk Moliera.

5. Wynotuj cytaty, zaznaczaj ciekawe fragmenty pozwalające przede wszystkim scharakteryzować Harpagona, określić, jak kształtowały się relacje między członkami jego rodziny, oraz by zgromadzić przykłady różnych typów komizmu (zob. więcej w rozdziale *Rodzaj i gatunek literacki*, s. 31).

Molier

Curriculum vitae

1622–1673

Molier, czyli Jean-Baptiste Poquelin, to najslawniejszy komediopisarz francuski, jeden z reformatorów teatru, którego okrzyknięto ojcem nowoczesnej komedii. W swoich sztukach w mistrzowski sposób obnażał słabości współczesnych mu ludzi, przez co często narażał się na ich gniew. Nie zrażając się przeciwnościami losu, ciągle tworzył, reżyserował i grał. Zmarł podczas jednego ze swoich przedstawień, a jego pogrzeb wywołał w Paryżu wielki skandal.

NARODZINY GENIUSZA

Urodził się 15 stycznia 1622 r. w Paryżu. Jego ojciec, także Jean, był zamożnym rękodzielnikiem – tapicerem. Jan-Chrzyciel (bo tak brzmi jego imię w tłumaczeniu na język polski) otrzymał gruntowne wykształcenie. Najpierw uczęszczał do szkoły parafialnej, potem uczył się w kolegium jezuickim w Clermont i na uniwersytecie w Orleanie, gdzie studiował prawo. Od dziecka przygotowywany był do przejęcia schedy po ojcu, stąd wiele czasu spędzał w jego zakładzie. W 1642 r. otrzymał tytuł nadwornego tapicera i lokaja królewskiego.

UPODOBANIA DO TEATRU

Jean-Baptiste już jako dziecko wykazywał wielkie zainteresowanie teatrem. Nieopodal miejsca jego zamieszkania często występowali kuglarze i jarmarczni aktorzy. Co jakiś czas jego dziadek – Ludwik Cressé – zabierał

go do prawdziwego teatru w Hôtel de Bourgnogne. W 1643 r. młody Poquelin, chcąc zrealizować swe aktorskie i dramatopisarskie zainteresowania, powołał do życia Illustre Théâtre (Teatr Znakomity). Do tego pomysłu przywiódło go nie tylko zainteresowanie sztukami dramatycznymi, ale

Molier, portret Nicolasa Mignarda, 1658